

EL PERIODISME BARCELONÍ DE PERE CATALÀ I ROCA

Xavier Garcia

Com tants d'altres que van expandir catalanitat en la "lengua del Imperio", Pere Català i Roca, amb poc més de trenta anys, el 1956, abans del seu primer viatge a l'Alguer, va tractar de difondre a la premsa barcelonina (tan controlada, tan hostil), primer al *Diario de Barcelona* i després a *Destino*, alguns dels temes centrals de la catalanitat: la Història, els castells medievals, el folklore (dances, castellers, etc.), el territori (comarques, l'Alguer, País Valencià, Illes, Catalunya Nord), la llengua i tota la qüestió referent a l'enigma biogràfic de Cristòfor Colom.

Va ser l'inici —deu anys abans de l'anomenada Llei Fraga, que concedia una obertura informativa relativa— d'una penetració de continguts catalans, molt més enllà de la carcassa discursiva oficial del franquisme, que intentava accontentar els catalans citant versos de mossèn Cinto. Al costat de la seva activitat fotogràfica, pròpia d'una família d'artistes, i de la investigació històrica aprofundida en el temari esmentat, Pere Català va veure que calia posar un peu —i si era possible els dos— en els grans mitjans informatius de la capital, llavors dominats com és sabut per la retòrica unitarista més aclaparadora, si fa no fa com l'actual.

A través d'un financer reusenc, Francesc Recasens i Mercader, vinculat al frustrat Banc de Barcelona, Català va poder començar a escriure a *Diario de Barcelona*, llavors dirigit per Enrique del Castillo, omplint una secció, els diumenges, anomenada "Dentro del área lingüística catalana", una fórmula col·loquial en el món acadèmic per poder parlar d'una realitat nacional, els Països Catalans, que en aquells mateixos anys, des de València i Sueca, estava configurant Joan Fuster.

Pocs anys després, el 1963 i el 1964, esprement una mica més la intensitat dels seus continguts temàtics, en Català va atrevir-se a recordar, el 1963, el cinquantenari de les Normes Ortogràfiques de Pompeu Fabra; era la primera vegada, després de la guerra, que es feia un tal recordatori. I el 1964, el mateix dia de la data històrica, va publicar l'article "Lección del Onze de Setembre", que provocà la redacció de tres informes policials sobre l'autor i suposà la suspensió de la seva col·laboració al *Brusi*, feta saber a través d'una carta del director —que Pere diu que recorda de memòria—, on se li deia que el seu article "ha herido tanto a las autoridades gubernativas". Les autoritats policials van fer córrer que feia "una vida un tanto irregular, con matices de bohemia y con ribetes artísticos" i que era considerat una persona "de profundos sentimientos catalanistas a ultranza".

Fotografia de Joan Lluís tocant el flabiol a Esterri d'Àneu l'any 1957, feta per Pere Català i Roca.
MUSEU DE VALLS / DONACIÓ DE PERE CATALÀ I ROCA

El seu nom va ser vetat, igualment, a *Destino*, on també col·laborava des de finals dels anys 50, amb més d'un centenar d'articles sobre els castells catalans, base de la monumental sèrie de sis volums, amb fotografies seves i textos històrics, recollits per ell mateix i pels col·laboradors comarcals que anà fent en un itinerari geogràfic similar al que, lingüísticament, van fer Joan Coromines o Francesc de B. Moll. La seva estada a *Destino*, amb Josep Vergés al capdavant, coincidí amb l'època daurada dels Luján, Espinàs, el dibuixant Fontanals i, entre d'altres, del fabulós Sagarra, el qual, en els sopars que de tant en tant es feien al restaurant Set Portes, recitava versos sarcàstics de collita pròpia i Pere Català recorda que deia als comensals: "En aquesta Barcelona galinsogada i acedocolungada, els qui fem *Destino* som els mateixos que fèiem *El Be Negre*." Amb l'adjectiu *galinsogada*, Sagarra es referia a Luis de Galinsoga, que era

Fotografia feta per Pere Català i Roca l'any 1957, que fou coberta del llibre *El campeón*. MUSEU DE VALLS / DONACIÓ DE PERE CATALÀ I ROCA

director de *La Vanguardia* aquells anys, abans de la seva defenestració per les protestes populars, el 1960, i amb *acedocolungada* es referia al censor polític Acedo Colunga, tots dos de nefasta memòria.

La seva col·laboració a *Destino* va permetre igualment a Pere Català fer campanya pel cèlebre Viatge del Retrobament a l'Alguer, el 1960, on la intel·lectualitat catalana, continuant la tradició de relacions iniciada a finals del segle XIX pel diplomàtic reusenc Eduard Toda, renovà els contactes amb la comunitat catalana d'aquesta vila de Sardenya. Amb tot mereixement, Pere Català ha pogut rebre les màximes distincions honorífiques d'aquesta vila.

Calgué arribar a principis dels anys 70 per trobar de nou la seva signatura a *Diario de Barcelona*, en aquesta ocasió gràcies a Josep Pernau, que va publicar-li —sense informes policials— una altre article sobre l'Onze de Setembre, similar al que li havia merescut el càstig el 1964. Ja en plena etapa democràtica, els anys 1985-86, Català escriu a *El Correo Catalán* una trentena d'articles biogràfics sobre persones que havia conegut, titulats “El nucli i l'àrea”, les imatges fotogràfiques de les quals, ampliades, formaren l'exposició de fotografies que el 2002 acollí el Reial Cercle Artístic, a Barcelona. Allí vam poder-hi trobar la flor i nata dels qui, des de Barcelona i la resta de Catalunya, han significat alguna cosa en tots els camps del sabor humà.

I així ha anat arribant aquest “homenot” de Valls als seus vuitanta anys: fotografiant castells humans i de pedra, retenint imatges de pobles i paisatges (de Mequinensa a Isil de Pallars), documentant l'història de tota aquesta gent, impulsant les assemblees d'historiadors locals, renovant la catalanitat amb l'Alguer, endinsant-se en l'enigma Colom, promovent i donant textos a col·leccions editorials (com *Episodis de la Història*, que creà el seu sogre, l'editor Rafael Dalmau) i donant a conèixer, comprimidament, tot aquest embalum de material a la premsa barcelonina. Un material, documentació escrita i gràfica, que compon un imponent arxiu de textos i imatges que van sortir del poble i que cal que continuïn entre el poble català.